

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Zo begon de reformatie door Samuël

V.

Let op, Samuël, Ik ga in Israël iets doen, waarvan de oren van de mensen tuiten zullen. Ik ga aan Eli's huis alles doen, wat Ik gezegd heb. Ik heb het gezworen. Daar helpt geen slachtoffer of spijsoffer meer aan, 1 Sam. 3 : 11—14. Het was Samuëls eerste profetische opdracht dit aan Eli te gaan vertellen.

U weet, hoe 't gegaan is. Hij zag er tegen op, dit tegen de oude man te zeggen. Hij deed eerst de deuren van het heiligdom maar eens open, doch toen riep Eli hem. En hij bezwoer hem niets van Gods Woord achter te houden. Of z'n geweten hem ook kwelde! Hij had het wel gedacht: het is vast niet goed, als Samuël me nu maar niet spaart door Gods Woord gedeeltelijk te verzwijgen. Ja, er zal wat omgegaan zijn in het hart van die oude man in z'n slaapkamer... een roeping verzaakt... z'n jongens te weinig gewaarschuwd... mede-schuldig aan de ontheiliging van Gods Woning in Israël... mede-schuldig aan de ontheiliging van Gods geduchte Naam... en nu gepasseerd... die jonge jongen in zijn plaats... en in de plaats van z'n eigen zonen... gepasseerd!

En toen heeft Samuël het gezegd.

Alles. Zonder iets voor Eli te verzwijgen.

Dat zal niet meegevallen zijn. Zò'n boodschap overbrengen. Maar Samuël deed het. Want 't was de waarheid en de waarheid ging hem boven alles.

En hoe reageerde Eli daarop?

Laten we oppassen niet harder over deze broeder te oordelen dan de Schrift doet. Hij sprak: „Hij is de HEERE, Hij doe wat goed is in Zijn ogen!” 3 : 18. Is dit slappigheid? Of is dit ootmoedig vrezen van de HEERE en buigen onder Gods rechtvaardige oordeel? Ik houd het op het laatste. „Hij is de HEERE...”, dat is het tegendeel van een grote mond. Het komt me voor, dat Eli het hoofd buigt. En dat na zo'n lange ambtelijke loopbaan te willen aanhoren uit de mond van zo'n ventje, zo' jong broekje, dat nog maar pas kwam kijken!

Hier moet ik denken aan een andere man, die ook vaak is uitgemaakt voor „slappe figuur”, n.l. Prins Willem V. Die was ook misschien wel vaak Eli-achtig geweest in zijn optreden, naar ik meen, in het rampjaar 1795, toen de Fransen naar Nederland kwamen, sprak hij deze woorden:

„God heeft een twist met Nederland! Wie zal oprichten als Hij nederwerpt?” Dat was toen geen slapheid, maar ootmoedig vrezen voor de HEERE. Een buigen onder Zijn oordeel over Nederland. Misschien kunnen vele Christenen in dit opzicht nog iets leren van de weinig geliefde broeder Eli. Oordeel maar niet tè hard over hem. Straks komen we hem misschien nog eens tegen op de nieuwe aarde.

U weet, hoe dit Woord is vervuld.

Hofni en Pinehas zijn inderdaad op één dag gesneuveld en voordien heeft Eli in-

derdaad de nood van Gods woning moeten aanzien, toen de ark uit de tent der samenkomst werd gehaald. Heel de lange dag heeft de oude man met een hart vol zorg (4 : 13) zitten wachten op nieuws over de ark. Als de ongeluksbode aan de avond van de ramp bij Afek de stad binnenkomt om de nederlaag van Israël te melden, dan zit Eli op z'n stoel aan de kant van de weg. En wanneer valt hij daar vanaf en breekt zijn nek? Niet als hij hoort, dat Israël de nederlaag geleden heeft. Ook niet als hij hoort, dat zijn beide zonen Hofni en Pinehas zijn gesneuveld (ook een mededeling voor een oude vader!). Maar pas wanneer hij vernomen heeft, dat de ark van de HEERE is buit gemaakt. Dan pas valt Eli van schrik van z'n stoel en breekt zijn nek....

Dat was ook Eli. Zò'n hart klopte er toch ook in deze man voor de troon van de HEERE. Hij kreeg er waarschijnlijk een beroerte van. De schrik om de ark was groter dan de schrik om z'n zonen!

Dit was het eerste gevolg van het ontwaken van de HEERE, Ps. 78 : 65. Weg met de goddeloze priesterschap! Dacht iemand soms, dat de HEERE Zijn heilige Naam blijvend liet onteren door deze heren? Dacht iemand soms, dat de HEERE Zijn heilige Naam door kerk en wereld in verband gebracht wenste te zien met de ontuchtige manier van doen in de Kanaänitische tempels en heiligdommen? Of dacht iemand soms, dat de HEERE priesters nodig had om over Zijn Naam te waken? Je hoort dat wel eens zeggen: „We moeten toch opkomen voor de Naam des HEEREN!” Zeker, dat moeten we. Als we daarbij maar niet denken, dat God daarvoor ook maar één mens beslist nodig heeft! Die lering kunnen we uit dit Schriftdeel ook trekken, dunkt me. Dat de HEERE mans genoeg is om helemaal alleen te waken over en op te komen voor de heiligheid van Zijn Naam in kerk en wereld. Daar heeft hij, als 't er op aankomt, niemand voor nodig. Geen priester, geen Hofni, geen Pinehas, geen dominee. Hij kan iedereen missen.

Een andere les is deze.

Wat is de eerste bede van het Onze Vader gevaarlijk!

Uw Naam worde geheiligd. Deze bede (ook door Hanna opgezonden!) verhoorde de HEERE in de eerste ritselingen van reformatie onder Israël, in de vernieuwde Woord-dienst bij monde van Samuël. Maar de HEERE heiligde Zijn Naam niet minder op het slagveld bij Afek, waar in twee veldslagen 34.000 Israëlieten sneuvelden, 1 Sam. 4 : 2, 10. Zò kan het ook!

O, als de HEERE Zijn Naam gaat heiligen....

Dat kan levens kosten! Levens van mensen, die zérer nauw verbonden zijn met die heilige Naam van God; die in die Naam zijn gedoopt, maar die diezelfde heilige Naam aan hun voorhoofd beoedelen door een onheilig leven.

Iets om nog eens over na te denken: heiliging van Gods Naam op een slagveld... in het sneuvelen van priesters!

Was de HEERE in slaap gevallen? Had Hij nergens erg meer in? Het leek er inderdaad een tijdlang op, dat Israël een slapende God had. Hofni en Pinehas déden maar rond en in Gods heilige woning.

„Toen ontwaakte de Heere als een slapende, als een held, door den wijn overmand; zijn tegenstanders sloeg Hij van achteren, altoosdurenden smaad deed Hij hen aan.” Ps. 78 : 65v. 1 Sam. 4 en 5 vertellen op welke wijze. Wat dachten die mensen wel van Hem? Dat Hij net zo'n god was als Dagon en Baäl?

In die tijd kwam het woord van Samuël tot heel Israël, lezen we in 1 Sam. 4 : 1a. Welk woord? Natuurlijk het Woord van de HEERE. Dat zal in die tijd ongeveer de Wet van Mozes geweest zijn. Maar zouden we tevens niet mogen denken aan het woord, dat Samuël in zijn slaapkamer van de HEERE vernomen had? Zou hij dit niet aan de Israëlieten verteld hebben? Dat het heus niet zo best zat allemaal. Dat de HEERE een God was met een machtige Rechterhand en dat Hij straks wel eens harde klappen kon gaan uitdelen? Dan hebben de oren van de mensen toen al getuit. Dat had de HEERE immers gezegd: Ik ga in Israël iets doen, waar de oren van de mensen van zullen tuiten? 3 : 11. Geloof maar gerust, dat ze dat al gedaan hebben, toen die jonge man in Silo Woordonderwijs begon te geven.

Herinneren we ons hier nog even, wat het boek Samuël vertelt: geschiedenis van een reformatie. Wie in zo'n tijd leeft, hééft vaak tuitende oren. Dat was toen niet voor het laatst. Als de HEERE voor Zijn Naam of Woord gaat opkomen, dan tuiten menigmaal de oren van de kerkmensen. Dan zegt men met grote ogen: „staat dat in Gods Woord; staat dat in Gods Woord?” Of: „hoor nu eens aan, wat die man daar zegt.” Wat dacht U? Toen in de 16e eeuw uit het Woord van God bewezen werd, dat het vagevuur, de verdienstelijkheid van de goede werken ter rechtvaardiging, de kloosters, de vijf Roomse extra-sacramenten, de kerkelijke feestdagen, de bedevaarten, de missen, het knielen voor de hostie, enzovoorts enzovoorts, pure mensenverzinsels waren? Wat dacht U van de oren van de kerkmensen in zo'n tijd? Toch zeker, dat ze hebben getuit? Toen was de HEERE

INHOUD

Zo begon de reformatie door Samuël (V)	F. v. D.
Het Softenon-proces (II)	G. V.
Haar laatste boodschap	C. V.
De pinkelende erwt	A. P. M.
Van de Canadese Geref. Kerken	J. M.
Moederzorg	C. V.
Boekbespreking	H. J. J.
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	
Van hier en ginds	

ook wakker geworden. Toen was de HEERE ook begonnen een werk te doen in Israël.

Van nu af aan is Samuël de man.

God heeft hem aangewezen. Zijn Woord kwam tot Samuël en door Samuël. De HEERE had het „overstapje” al genomen. Van Eli en zijn huis naar (voorlopig) Samuël.

Voortaan moest men in Israël kiezen: voor of tegen Samuël. Wij horen wel eens zeggen: ik heb me heus niet vrijgemaakt om dominee-die-en-die of om professor-zoen-zo. Goede woorden. We begrijpen de bedoeling. Maar toch... We zien toch ook bij deze reformatie, hoe God de HEERE één bepaalde man kiest (bij andere reformaties zijn het er meer; hier komen er straks ook meer bij), die Zijn volk mag terugvoeren naar Zijn Woord. In zulke tijden van reformatie is kiezen voor de HEERE en Zijn Woord derhalve menigmaal ook een kiezen voor een bepaalde man. Er staat ook geschreven: „En de Israëlieten geloofden in de HEERE en in Mozes.” En van Jozua lezen we, dat de HEERE maakte, dat Israël hem vreesde, zoals het ook Mozes gevreesd had.

Zo'n scheidingsmakende figuur mocht Samuël zijn.

Hij werd allengs de man van de reformatie — Hofni en Pinehas de mannen van de déformatie, van de anti-Woordstroming in de kerk van die dagen.

Het is opmerkenwaard, dat beide stromingen jarenlang in dezelfde kerk verenigd zijn. Aan het begin van deze reformatie liggen derhalve réformatorische dingen en déformatorische, dingen als een kluwen dooreen. Zo geschiedt het meer, als de HEERE gaat werken. Dan schuiven de oude en de nieuwe tijd soms een poos over elkaar heen. Evenmin als iemand met een potloodstreep nauwkeurig de overgang

van de Oude Bedeling in de Nieuwe kan aanstrepen, evenmin kunnen we in deze geschiedenis wit en zwart van elkaar scheiden. We kunnen ze wel onderscheiden.

Allengs wordt Samuël als profeet erkend, 3 : 20. Van Dan tot Berseba kwam men tot de erkenning: „Aan Samuël is door de HEERE het ambt van profeet toevertrouwd.”

En hiermee is de reformatie ontluikt.

Zeker, er hangen nog dreigende wolken. Wolken van oordeel. Als Samuël straks een oude man is, zal het er veel van weg hebben, dat zijn reformatorische levensarbeid mislukt is, tegrond gericht door een contra-reformatorische drijver als koning Saul. Maar het Woord is gezaaid en het zal op Gods tijd vrucht dragen, al zal Samuël zelf daar niet veel meer van zien. Wat trouwens vaker het lot is van reformatorische werkers van het eerste uur.

Dus hoe begon de reformatie toen?

Met het Woord! Met wederkeer naar het Woord. Dat moet ook vandaag ons devies zijn. We moeten hoe langer hoe meer het Woord gaan geloven. Dan zal dat geloof ons niet alleen rechtvaardigen, maar dan worden we uit dat geloof ook wedergeboren. Dan reinigt het ons hart en leven.

Dat is het kenmerk van alle echte reformatie: betering van hart en leven. Gestadige toename in echte vreze des HEEREN. Wie zegt nu eens: Kom, nu lees ik vanavond eens heel 1 Samuël door en op een andere avond heel 2 Samuël? Op die manier moeten we met Gods Woord vertrouwd gaan raken. Met 2 x 2 minuten Bijbellezende aan tafel komen we er beslist niet!

Ik beëindig deze stukjes met Spr. 29 : 18:

„Als er geen profetie is, wordt het (kerk) volk ontbloot, maar welgelukzalig is hij die de wet/het Woord bewaart”.

Barendrecht.

F. van Deursen.

moeder, bij alle persoonlijke verantwoordelijkheid, mede beïnvloed zijn door de geest des tijds. Wie ontkomt er geheel aan? Er is solidariteit in de zonde, solidariteit in de schuld. Wij worden gerechtvaardigd als goddelozen, door het geloof. Concreet: als goddeloze kinderen van déze eeuw.

Het getuigenis van Von Bodelschwingh.

Tegen deze nihilistische revolutie heeft in Duitsland Pastor Friedrich von Bodelschwingh met de inzet van zijn leven getuigd en geworsteld om zijn duizenden patiënten in Bethel uit de klauwen van de nazistische vernietigingsmachinerie te houden. We lezen daarvan bij Pergande:

„Op deze dag (begin van de voorzomer van 1940) drong tot hem door dat in Duitsland monsterachtige misdaden begaan werden aan het volk, dat niets kwaads vermoedde. En wat er gebeurde was een tot dusver ongekend tartten van God. Evenals de feiten thans aan hem bekend geworden waren, zoals reeds zoveel verantwoordelijke en niet verantwoordelijke mensen er van wisten, zouden deze dingen op de duur niet voor het hele volk geheim blijven. Het eerste rampzalige gevolg zou zijn, dat het vertrouwen in de sanatoria, in artsen en overheidsinstanties en in alle maatregelen voor de volksgezondheid volkomen ondergraven zou worden. Het zegenrijke werk van alle ziekeninrichtingen en van alle medische en diaconale hulpverlening werd illusoir gemaakt. Voorts: het bijebrengen van de zieken in de sanatoria had er toe geleid dat de zieken van de gezonden gescheiden werden, dat de gezinnen een enorme last van de schouders werd genomen — en dat de voortplanting verhinderd werd. Voor elke familie was de wetenschap dat Vader, Moeder, een kind, in een sanatorium goed verzorgd werd, een geruststelling. Juist Duitsland was op dit gebied bijna een voorbeeld voor de hele wereld.”

Dit laatste was niet teveel gezegd. De stichtingen van Von Bodelschwingh in Bethel en van Fliedner in Kaiserswerth zijn — ook voor Nederland — van grondleggende betekenis geweest! De eerste verplegers van Veldwijk zijn in Bethel opgeleid.

Pergande gaat voort:

„De arts leerde aan de zieken ten bate van de gezonden, en hoeveel onzelfzuchtige lust om te dienen werd in deze sanatoria door artsen, verplegers en geestelijke verzorgers beoefend. Zou nu deze hogeschool der liefde verwoest worden? Vergat men hoeveel duizenden en nog eens duizenden zieken door zulk een trouwe en deskundige dient weer gezond geworden waren? Dacht men er niet aan dat vertrouwen het hoogste goed was dat een zieke meebracht voor de genezing waarop hij hoopte en het beste getuigenis voor de arts en dat, als onder het volk dit vertrouwen in de arts, de verpleger, de directeur van het sanatorium verloren was gegaan, dan alle moeite om te genezen en gezond te maken vergeefs was?

Wat was euthanasie? Euthanasie was een aan het Grieks ontleend woord en beduidde zoveel als „zachte dood”, „stilletjes uitbranden”, „pijnloze vernietiging van wat niet waard was te leven.”

Niet waard om te leven...

Waar lag de grens tussen wat wel en wat niet waard was om te leven? Tussen een geneselijk en een ongeneselijk moreel gebrek? Welke misdadiger en welk onder toezicht gesteld kind was onverbeterlijk en dientengevolge ten dode gewijd en bij wie was het werk van de heropvoeding de moeite waard? Hoe lang zou men een oud man, een oude vrouw in leven laten? Wel-

Het Softenon-proces

II.

Misdaad!

De motieven.

En het staat te vrezzen dat achter de euthanasie gepleegd op het nog niet geboren en op het ter wereld gebrachte kindje in Luik en achter de sympathie die dat alles in de publieke opinie ontmoette, werkt de onwil om het lijden dat om der zonde wil in het leven is, te aanvaarden. De zucht naar een gemakkelijk leven: „de begeerlijkheid des vleses, de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens”, die „afgodendienst”. I Joh. 2 : 16. Dat is de geest dezer eeuw. Men kent niet meer de bereidheid tot het offer. „Weet wel dat er in de laatste dagen zware tijden zullen komen: want de mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, pochers, vermetel, kwaadsprekers, aan hun ouders ongehoorzaam, ondankebaar, onheilig, zonder natuurlijke liefde, trouweloos, lasteraars, onmatig, onhandelbaar, afkerig van het goede, verraderlijk, roekeloos, opgeblazen, met meer liefde voor genot dan voor God, die met een schijn van godsvrucht de kracht daarvan verloochend hebben...” II Tim. 3 : 1—5.

Zonder natuurlijke liefde.

In dat tijdbeeld past dat gehuwden liefst zo weinig mogelijk kinderen hebben, dat ongetrouwde moeders haar kind verkwanselelen aler het geboren is, dat anderen de nog niet geboren vrucht van haar schoot doden, weer anderen met de zuigfles (!) aan haar ongelukkig kind de dodelijke medicijn (!) toedienen, en dat de publieke opinie in spreekkoor na zo'n misdaad om vrij-spraak roept.

Want misdaad is het. Alle voorgewende redenen ten spijt: moord. En anders niet, want het gebod Gods is duidelijk: Gij zult niet doodslaan! De Geest van Christus is anders. Hij is ook voor de allerellendigsten gestorven en opgestaan. Daarin had Von Bodelschwingh gelijk. En het is de roeping het lijden dat er is om der zonde wil, te aanvaarden. Dat lijden, in de allereerste plaats om de lijdenden zelf, te verzachten is roeping en plicht. Alle middelen die God gegeven heeft, zijn aan te grijpen. Ook het middel van verpleging in sanatoria. Waarbij niet is te vergeten dat ouders, die naar een ongelukkig kind in het sanatorium nooit meer omzien, zichzelf principieel op één lijn stellen met de Softenonmoorde-naars. Maar nooit mag men grijpen naar het middel, dat God verbood: Gij zult niet doodslaan!

Huiveringwekkende tijd.

Men kan huiveren voor deze tijd. Hij aanvaardt Hitler in zijn vernietiging van „wat niet waard is te leven.” Deinst voor moord niet terug in een ontstellend zelfbedrog en bedrog van anderen. Hier is de doorwerking van de verlating van God. Als deze begint, blijft aanvankelijk nog een christelijke zede staan. Als de afval door-gaat, valt tenslotte ook de christelijke zede weg. Dan keert het heidendom terug. Of erger. Dat heidendom kende nog banden. Hier dreigt het nihilisme. De uiterste consequentie van de revolutie. En billijkheid in het oordeel vergt te constateren dat zowel de Amerikaanse als de luikse

ke lichamelijk gebrekkigen, welke t.b.c.-patiënten, welke zwakzinnigen moest men doden en wie moest men verder verzorgen?

En welke instantie besliste over deze vragen? De dokter? De rechter? Een college van artsen en rechters? Moest dat gebeuren met algemene stemmen of niet? Kwam het niet voor dat artsen een verkeerde diagnose stelden? Bestond er niet zo iets als het geven van steekpenningen, waren er geen lieden zonder scrupules, misdadigheid? Waren er geen volwassen kinderen, die uit eigenbelang van Vader of Moeder; mannen, die van hun vrouwen, vrouwen, die van haar mannen; neven en nichten, die van een oom, een tante af zijn wilden en in het vooruitzicht op een erfenis of een grote nalatenschap duizenden als steekpenningen zouden willen geven? Zou elke dokter daartegen bestand blijken? Waren er geen gevallen bekend, ontelbare, waarin de arts de patiënt had opgegeven, waarin elke dag paedagoog en psycholoog alle hoop had laten varen en waar dan toch uit raadselachtige oorzaken een volledige omkeer ten goede intrad? En als besloten was de patiënt te doden, hoe zou men dan te werk gaan? Moest aan degene, van wie men uitgemaakt had, dat hij niet waard was te leven, worden verteld wat hem te wachten stond? Was zijn eigen toestemming nodig of niet? Moesten de familieleden op de hoogte gebracht, hun oordeel gevraagd worden, moesten zij mee beslissen of niet, had men het recht zo'n patiënt zonder enige voorbereiding de dood in te jagen? Kon men met zekerheid zeggen dat hij niet te vroeg ter dood gebracht was, weten of de patiënt nog een laatste wilsbeschikking wilde maken, een beschikking over zijn nalatenschap, een testament, een huwelijk, enzovoorts? En na de 'zachte dood', wat dan? Waren dan alle vragen opgelost? Zou dan bij de familieleden, de arts, de rechter, niet het geweten gaan spreken? De ontzettende vrees dat men misschien toch nog te haastig gehandeld had? Had de dokter waarlijk alles geprobeerd om de zieke te redden? Of had hij misschien een geneesmiddel, dat met zekerheid zou geholpen hebben, niet gekend?

Al deze zwaarwegende vragen lagen op het juridische, medische, wereldlijke vlak. Ze stonden in de schaduw van het vraagstuk van de euthanasie, waren vragen van de buitenkant.

De euthanasie zelf was van geheel andere aard.

De vraag naar de waarde van een mensenleven was niet een kwestie van de medische of de natuurwetenschap, van recht en wet, het was een religieuze kwestie, een zaak van het geloof. En deze vraag was slechts te beantwoorden in verband met de vraag naar God. Hadden de godlooche-naars gelijk en was de mens slechts een hoger ontwikkeld dier, was er geen eeuwig leven en geen gericht, misschien ook geen geweten en geen geestelijk leven, dan had de mens ook geen recht anders behandeld te worden dan een dier. Dan kon men naar believen en goeddunken ter dood brengen of in leven laten. Maar als de Bijbel gelijk had: „God schiep de mens naar zijn beeld. naar het beeld van God schiep Hij hem!” dan stond ook dat andere onwankelbaar vast: „Gij zult niet doodslaan!” Hier stond het geloof tegenover het ongeloof. **Wie opkwam voor het recht van de euthanasie, maakte zich los van het christelijk geloof.** Een derde mogelijkheid, een compromis was er niet.

Hoe veel mensen hadden aan zijn vader en ook aan hem, Pastor Frits, gevraagd, waarom er zoveel leed op de aarde was? Waarom liet God het toe? Zijn vader had daarop als antwoord gegeven, dat hij zich boog onder het gericht Gods: „Ik lijd soms ook onder al het leed hier op aarde en kan

Haar laatste boodschap

Zaterdag hebben miljoenen Nederlanders haar, die naar de fijne typering van ds Forget als een hart was in het lichaam van ons volk, ter ruste gelegd naast de vele Oranjes die in de Nieuwe Kerk van Delft wachten op de dag der opstanding.

In de kerk zelf was slechts een kleine groep vertegenwoordigers, de „voorhoede” van ons volk, bijeen. Maar via de wonderbaarlijke televisie heeft het gehele volk in al zijn lagen, geleidingen, groeperingen en stromingen aan deze koninklijke en christelijke begrafenis deelgenomen. Inderdaad: het volk van Nederland heeft zijn Koningin Wilhelmina, de Moeder des Vaderlands, ten grave gedragen.

Er waren in dit historisch gebeuren adembenemend ontroerende momenten. Wie vergeet het ogenblik waarop de prinsessen, de jongste twee hand in hand, als vier witte bruidsmisjes door de even oplichtende winterdag naar de donkere deuropening van het grijze kerkgebouw wandelden? Wie werd niet stil toen de blanke kist, op de schouders van die acht sterke mannen langzaam, bijna ondragelijk langzaam, de kerk werd binnengedragen waarin ze voor altijd blijven zou? Wie zal ooit de aanblik vergeten van die kleine kist op de nietige katafalk, weggeborgen onder de grote vlag van het land dat onze Koningin zo bovenmenselijk liefhad? Wat stond zij daar eenzaam in de wijde ruimte van de statige kerk temidden van haar volk — eenzaam maar toch niet alleen! En dan dat moment waarop de Koningin in haar laatste omhulling langzaam verdween door de bijna in een feestelijke poort herschapen ingang van de grafkelder waarin zij rusten zal naast hen die zij in liefde tot haar volk in toewijding aan haar taak en in vertrouwen op God heeft geëvenaard of overtroffen.

Maar dit alles en nog veel meer was toch niet het meest aangrijpende, was ook niet de kern van wat op die zaterdag geschiedde. Dat was iets anders. Dát was dit grote, dat Koningin Wilhelmina óók haar begrafenis, ja, juist haar begrafenis heeft willen dienstbaar maken aan de verkondiging van het Evangelie aan het volk dat zij liefhad en waarvoor zij ook steeds het éne nodige heeft gezocht! En dat dat nu ook werkelijk is geschied!

Zo hebben wij zaterdag een kerkdienst beleefd waarin héél het volk betrokken werd. Een kerkdienst die culmineerde in het uitroepen van de blijde boodschap van de verlossing der wereld door Jezus Christus, van de overwinning van de dood door Zijn opstanding, van Zijn wil dat ook het volk van Nederland niet zal sterven maar leven!

Het kan niet anders of ieder die in Jezus Christus gelooft en zijn land en volk liefheeft werd tot in het diepst van zijn ziel geschokt en ontroerd toen bóven de gestorven Koningin en op haar uitdrukkelijk verlangen de hofprediker het de miljoenen van Nederland toeriep: „Nu roep ik of gij allen die hier in de Nieuwe Kerk zijt, en heel Nederland, en allen die deze dienst volgen, om het getuigenis van Prinses Wilhelmina niet in de wind te slaan. Ik roep u op, ook te buigen voor de Koning der Koningen en de Heer der Heren, die in zijn oneindige liefde zijn Zoon gaf, om mensen in nood blij te maken. Laat los uzelf, los, waar ge ook op steunt, los uw zonden en hoort van uw eigen hart de boodschap: Ik ben met u. God heeft zo groot geduld met ons, laten wij Hem niet laten nodigen. Als ge hoort — Hij is er!”

En in onlosmakelijk verband met de prediking van het Evangelie kwam toen dat wonderschone gebed van ds Forget. Beseften wij wel welk een genade van God het is dat daar en toen, bij en met Koningin en volk, zo werd gesmeekt om zijn zegen en Zijn Naam zo werd geloofd?

Ja, op 8 december 1962 werd in de Nieuwe Kerk een kerkdienst gehouden waarin heel het volk betrokken werd. Hij vond plaats in strenge, sobere, calvinistische stijl — zonder enige „liturgische” franje. Er was daarin alléén het Woord, het Evangelie van Jezus Christus en het gebed tot de God aller genade en het loflied tot eer van Hem die de wereld zó heeft liefgehad dat Hij Zijn Zoon zond om haar te redden.

Deze kerkdienst was tegelijk de laatste boodschap van Koningin Wilhelmina aan haar volk. En daarmee heeft Zij dat in veel groter getale en meer indringend toegesproken dan dat ooit eerder het geval is geweest.

C. V.

het niet begrijpen”, zei hij. „Maar dan moet ik altijd weer denken: Hoe zou het zijn, als die ellende er niet was? Het zou er op aarde nog veel verschrikkelijker uit zien, omdat dan de hoogmoed zonder enige hindernis toenemen zou. Het menselijk hart is veel te hoogmoedig om het zonder lijden te kunnen stellen.” Niet alle mismaakten en epileptici, niet alle psychopatische misdadigers en onder toezicht gestelden, verlamden en krankzinnigen waren schuldig aan hun toestand. Hoe dikwijls was de zonde der vaderen de oorzaak van hun lijden, hoe vaak hun milieu, verleiding, het slechte voorbeeld, het gebrek aan goede voorbeelden, de tekortkomingen van de volwassenen, de opvoeders, de staat?

Hoe dikwijls lag de schuld bij gebrek aan zorg voor het kind, de rijpere jeugd, de werkloosheid en woningnood! Leed, ziekte, ellende waren antwoorden van God en wie daar oog voor had kon tot inkeer en bezinning gebracht worden. En een christen was verplicht zich niet aan het gericht Gods te onttrekken, maar het te aanvaarden. En men kon dit gericht op geen betere wijze aanvaarden dan door de zieken en lijdenden te dienen.

Deze dam mocht niet worden doorbroken. In de kwestie van de 'dood der barmhartigheid' zou er anders geen houden meer aan zijn, op den duur zouden de grenzen tussen wat wel en wat niet waard was te leven niet meer te trekken zijn en zou

tenslotte naar willekeur over dood en leven worden beschikt" 5).

Tot zover overwegingen van Von Bodelschwingh.

Zó veel vragen, zó veel antwoorden.

De antwoorden hebben de kracht van een getuigenis.

Voor wie de HEERE vreest is er maar één antwoord op de vraag naar het recht van de euthanasie: Neen!

„Het antwoord van Gods wet.

„Gij zult niet doodslaan.

„Ook voor de allerellendigsten is Christus gestorven en opgestaan.”

Nog eens: het Softenonproces.

Het voorgaande werd geschreven voordat de uitslag van het proces te Luik bekend was. De jury sprak de beklaagde met haar medeplichtigen vrij. Voor het gerechtshof wachtte een duizendkoppige menigte op de vrijgesprokenen en juichte hen als helden toe.

De Rotterdammer berichtte op maandag 12 november:

„Euthanasie”.

„Voordat de jury zich in de raadskamer terugtrok hadden de verdediging en de advocaat-generaal, mr. Cappuyns, voor het laatst in deze zaal de degen gekruist.

Onder protest van de advocaten van de beklaagden nogmaals replicerend kwam de advocaat-generaal terug op een verwijzing naar euthanasie in verband met de

dood van Carine Vandeput: Er is maar één decreet, waarin ooit euthanasie — het doden uit medelijden — is goedgekeurd. Dat werd getekend in 1939. Ik zal het niet voorlezen, want het is in het Duits. Het werd getekend door Adolf Hitler”.

Deze verklaring werd door het publiek in de stampvolle rechtszaal met gefluit ontvangen, een protest dat overging in deelnemend gemompel toen de verdediger van dokter Casters, mr. J. Mottard hierop direct antwoordde dat de vader van Suzanne Vandeput in een Duits concentratiekamp was overleden.

De openbare aanklager viel voorts het meer dan eens door de verdediging gebruikte argument aan, dat een „schuldig” van de jury tenminste drie jaar gevangenisstraf zou betekenen — de laagste straf, die het hof van Assisen kan opleggen. „Bij een veroordeling kan op mijn steun worden gerekend bij een verzoek tot gratie”, voegde hij hier aan toe.”

Zo is Adolf Hitler zeventien en een half jaar na zijn zelfmoord in de rechtszaal te Luik op de publieke tribune gehuldigd.

Een teken aan de wand.

De doorbraak van een muur.

G. Visée.

1) Kurt Pergande. Der Einsame von Bethel. Quell-Verlag Stuttgart. Het boek zal binnen afzienbare tijd in Nederlandse vertaling het licht zien bij T. Wever, Franeker.

2) a.w. blz. 274 v.v.

3) ter sub 2) aangegeven plaats.

4) a.w. blz. 263.

5) a.w. blz. 229.

De pinkelende erwten

Maanden geleden had „Opbouw” een artikel over de schrik van een jongetje, dat een wezel bezig zag een konijn af te maken. Zo was het van den beginne niet, zei de schrijver, een onderwijzer.

Maar waren er in den beginne dan geen wezeltjes? Dat is een moeilijke vraag, die anderen minder stellig maakt. Dr. v. d. Waal heeft in „de Reformatie” dan ook een heel ander geluid laten horen. Dierengeweld was er van den beginne wél.

Deze gedachten sluiten elkaar uit. Toch zijn het opvattingen van Gereformeerde mensen. We tobben er mee, en telkens komen deze kwesties dan ook weer ter tafel.

Zo heeft dit voorjaar „Signaal”, het blad van de Calv. Stud. Beweging, dat op de M.O. scholen wordt verspreid, er aandacht aan besteed. Een bioloog, drs. Hekstra, (een ander dan onze medewerker!), schreef over de evolutie. De Gereformeerde onderwijzers hebben over deze kwestie gecongresseerd. Dat was nodig, want de leerlingen vinden het antwoord, dat ze krijgen, heel belangrijk. Als waardemeter. Aanvaarden we het probleem, of komen we met dooddoeners?

Op het congres hebben Ds. Visée en Ds. drs. Zinkstok de paedagogen laten zien, hoe de mannen van wetenschap denken over deze kwesties. Het is nu wel interessant om Hekstra, Visée, Zinkstok, de vraagstellers ook van het congres nader, en tegenover elkaar, te bekijken. Hoe denkt de Gereformeerde mens nu, 36 jaar na „Assen”?

Ik begin met de bioloog, niet Vrijgemaakt; maar hij wil stellig Gereformeerd zijn. Dat moeten we goed vast houden, ook al omdat er van biologische zijde op het congres óók in zijn trant is gesproken. De Vrijgemaakte vakman denkt óók zo!

„Alle mensen van wetenschap, die zich met het evolutievraagstuk hebben beziggehouden, komen thans **unaniem** tot de

conclusie, dat er een evolutie is, of moet hebben plaats gehad; maar men verschilt van mening, wat men daaronder dient te verstaan.” „Het zou dwaas zijn onze ogen te sluiten voor **gegevens en feiten** waarop de evolutieleer rust.” „Een Christen kan niet anders, dan al het geschapene, ook wat de biologische wetenschap aan het licht brengt, te aanvaarden als komende uit Gods hand, **zelfs als het schijnbaar in strijd is met onze visie op de Bijbel.**”

Houdt U deze „visie” goed vast!

„Het wetenschappelijk **feit**, dat de aarde miljoenen jaren oud moet zijn, terwijl Genesis slechts spreekt van zeven scheppingsdagen.” „Helaas voor Stoner — die het verslag van Gen. zo treffend juist vond — is de volgorde van Gen. 1 niet exact gelijk aan wat we op grond van fossielen weten.” „Pas in het kwartaal, de laatste één à twee miljoen jaar... vindt men voor het eerst ook mensen op aarde.” „Een derde hoofdonderscheiding, zoals die te verwachten valt tussen „planten” en „dieren”, blijkt onmogelijk te hanteren.” „Diervormen zijn uitgestorven door een te ver gaande specialisatie”. Uitsterven dus nog vóór Adam!

„Het gaat er dus wel verdacht veel op lijken, dat de eerste mens toch van de apen afstamt! Inderdaad, en als daar deugdelijke argumenten voor zijn... dan is daar geen enkel bezwaar tegen te maken.” En tot slot de aapmens: „Maar hun cultuur stempelt de Praehomininae tot echte mensen” Begrafenis-gewoonte en andere vondsten wijzen op geestelijk leven. Neanderthalers leven er nu nog in Afrika. Dat zijn mensen van gelijke beweging als wij.

Geen wonder, dat Hekstra zelf de vraag stelt: En Genesis dan? Duidelijk is wel, dat voor hem het wetenschappelijk feit het van de letter wint.

Natuurlijk laat de theoloog Ds. Visée een ander geluid horen. We moeten de tekst van Gen. 1 geen geweld aandoen: „in het raam” van Gen. 1 betekent „dag” gewoon

dag. Zodat de zevende scheppingsdag de eerste volledige levensdag van Adam was. Geen gegoochel met geologische tijdperken dus!

Dat is hartverwarmend. Het scheppingsverhaal is heel eenvoudig, daar moeten we niet van alles induwen! Hoewel niet „notulair” is het verhaal wél zakelijk. „Want hier wordt ons niet maar... verteld, dat God alles schiep, maar ook hoe...hoe God voortschreed van het mindere naar het meerdere.”

„Het staat niemand vrij op grond van wat dan ook (het wetenschappelijke feit b.v.!) te verklaren, dat de orde, waarin deze dingen-op-aarde, al deze schepselen op aarde verschenen, anders geweest is.” ...„er is, daar gaat heel het scheppingsverhaal van uit, een niet te miskennen grens tussen planten- en dierenrijk en de mens.” „God bevestigt dat,” n.l. door de schepping van Manninne.

„...de wil om het ontstaan te doorgronden is in de grond der zaak hybris, grijpen naar hetgeen Godes is”, „wat de geologie, de palaeontologie en aanverwante wetenschappen vinden, **dateert van na de scheppingsweek.**”

Al lijkt dit laatste ietwat op een machtswoord, waartegen trouwens Ds. Visée zelf waarschuwt, toch staat deze opvatting veel dichterbij de gedachten, die wij ouderen van catechisatie en school meekregen. De visie van Ds. Visée op de Schrift is, dat ze heersen moet over (wetenschappelijke) feiten, ja over methodes. De wetenschap mag pas na Adam beginnen. Dat schakelt prae-Adamiëten uit.

Moeilijke vragen blijven er wel! Hoe zit het dan toch met de feiten en wetmatigheden, die elke vakman dwingen een zeer hoge ouderdom van de aarde te aanvaarden? Heeft de mens heel de lange ontwikkeling meegemaakt? Maar hoe zit het dan met die heel andere vormen van leven, waar hij niet bij paste! Of zijn die vormen er alleen geweest tijdens die gewone zes scheppingsdagen, met alle uitsterven daarbij? Of moet dan maar heel die aangetroffen wetmatigheid worden uitgelegd als post-lapsarisch werk van Satan? Is het sierlijke wezeltje van zo pas óók een lapsarische verbastering van een vreedzaam dier?

Ten overvloede zeg ik hier uitdrukkelijk, dat Ds. Visée een ernstige poging doet om op te komen voor het Schriftgezag. Ds. Wiskerke in het Gezinsblad stelde onlangs hetzelfde. Dr. Schaeffer in „Opbouw” verklaart ieder, die niet bij de letterlijke opvatting blijft, voor vrijzinnig.

Maar de moeilijkheden van zijn standpunt springen toch in het oog. Ze af te doen met de verklaring, dat we alleen maar een kerkhof over hebben als werkterrein van deze wetenschappen, is een dooddoener. Want daarmee wordt juist de hoofzaak, het wetmatige, weggemoffeld. (Ds. Wiskerke, Gezinsblad).

En hier kom ik op mijn titel terug. Eén van de congresgangers is opgevoed door een vrouw, die nooit heeft willen aanvaarden, dat de sterren groter waren dan een grauwe erwten. Me dunkt over verschijnselen van dergelijke grootte spreekt de Schrift bij sterren. Mijn Dominee zei onlangs in de preek nog, dat in de eindtijd de sterren als appels op de aarde rollen. Dat is heel concreet, zoals de mensen sterren zagen.

Nu was bij de hoorders de bange vraag: hoe vertellen wij het scheppingsverhaal aan onze kinderen. Ds. Visée is heel positief: zoals het in Genesis staat, zó is het gebeurd, want zó vertelt onze Hemelse Vader het. En dan kan ieder, die hem voor de voeten loopt, maar oprassen.

Maar als dat waar is, moet Ds. Visée, die zo'n grote waardering heeft voor het juiste begrip van eenvoudige mensen voor wat

de Schrift zegt, zich dan niet aansluiten bij die vrouw van daar net? Moeten we vasthouden, dat sterren maar kleine dingen zijn? Met het argument, dat op het congres nogal vaak gebruikt werd, kan het best. Het „actualiteitsprincipe”, de stelling is niet bewezen. Niemand is er toen bij geweest. Niemand is op de maan en bij de sterren geweest. Niemand kan bewijzen, dat de lichtstralen hier net zo aankomen, als ze van daar vertrokken. Dat moeten we maar aannemen!

Toch denk ik, dat Ds. Visée de gedachte van die vrome vrouw meer merkwaardig dan acceptabel vindt. Maar dan bezwijkt hij hier óók voor de kracht van de feiten. Wel een bewijs, hoe moeilijk de kwesties zijn.

In 1941 heeft Drs. Zinkstok nog met een Gereformeerde predikant gesproken die geen geologische moeilijkheden had, omdat hij stellig wist, dat fossielen als fossielen geschapen waren. Dat was onbegrijpelijk voor de man, die met fossielen wèrkte. Het bestaan van die oude fauna en vegetatie is geen „lariakoek”. Er is betrouwbare wetmatigheid! Dacht u, dat de oliemaatschappijen zo maar miljoenen voor boringen uitgaven? Maar er zijn „gids”-fossielen, die de mannen van het vak de weg wijzen. Er zijn vaste structuren.

Voor Ds. Zinkstok is de bewering „als het actualiteitsbeginsel tenminste juist is”, puur theoretisch! Trouwens heeft u er wel eens over nagedacht, welk een ontzagelijke moeilijkheid er, juist voor het Christelijk denken, zou ontstaan, wanneer Gods „verbond” met de zon, maan enz. eens níet bestendig zou blijken? Maar dit tussen haakjes. Overigens heeft Ds. Z. er moeite genoeg mee gehad om zover te komen; maar hij moest bukken voor de macht der feiten. Hoe vertellen we het aan onze kinderen, ligt voor hem dus anders. Op de LO-school net als Ds. Visée; maar oudere leerlingen moeten we vertellen: zo zegt de Schrift, die we misschien niet goed verstaan. En dit neemt de wetenschap als hypothese aan. Maar die hypothesen lijken op het ogenblik te kloppen. Ik kan natuurlijk niet weten, jongens, wat ze over 100 jaar denken.

De voorlichting laat dus twee dingen naast elkaar staan. Ik vrees, dat veel kinderen dan voor de wetenschappelijke hypothese, waar je zo fijn mee werken kunt, gaan kiezen.

Laten we hier even een korte samenvatting geven. Hekstra zegt: het scheppingsverhaal geeft géén feitelijke gegevens omtrent de schepping; Ds. Visée zegt, dat het echt precies zo, in die volgorde, is gebeurd als Genesis het zegt. Zij het dan, dat het verhaal uit een latere cultuurperiode tot ons is gekomen (spreken over vee en landbouw b.v.); Ds. Zinkstok zou aanvankelijk wel graag met Ds. Visée zijn meegegaan, maar door de overmacht van gegevens uit „het boek der natuur” is hij gezwicht en tot andere gedachten gekomen.

Dan komen wij aan een treffend moment. Een vrijgemaakte bioloog vertelde op het congres, dat iemand hem had gevraagd: hoe denken ze eigenlijk in Gereformeerde kring over die fossiele schedels? Hij had moeten antwoorden: daar denken ze helemaal niet aan. Dat was een hartekreet. Want als ik het wel begrijp, dan is ook deze vakman door de macht der feiten gedwongen, en aanvaardt hij australopithecinae, homo sinensis en wat er meer is, als voorgangers en of als tijdgenoten van de homo sapiens. Die laatste zijn wij, de Adamieten.

De inleiders hebben zich beiden fel tegen de gedachten van prof. Lever verzet. U weet, die acht het niet onmogelijk, dat de HERE bij de schepping van de mens gebruik zou hebben gemaakt van zo'n hoog-

ontwikkeld voormenselijk wezen. Er zijn zulke vormen bij, dat biologisch niet meer is uit te maken of ze nog dier of al mens zijn. Daar moeten cultuurresten de beslissing geven! Voor Ds. Visée is het scheppingsverhaal hier duidelijk genoeg. Planten en dieren zijn niet op één dag geschapen. Die overgangsvormen kunnen daar al niet voorkomen; dus a fortiori niet tussen mens en dier. Ik vrees echter, dat hij het Genesisverhaal, anti-evolutionistisch geweld aandoet. Evenzeer als de mensen, die van „dagen” geologische perioden maken. Frapperend is wel, dat Ds. Visée zelf meedeelt, dat de mens niet uit het stof der aarde is geschapen. Hij is geschapen „stof der aarde”, dat is zijn stand en positie. De vraag laat zich stellen: waaruit is hij dan geschapen?

Evolutie, zij het Gereformeerd opgevat als: door God gewilde en geschapen evolutie, is de grote verklaring voor Hekstra. De beide Vrijgemaakte inleiders stellen uitdrukkelijk vast: er is evolutie. De theoloog zegt: alleen horizontaal, het is duidelijk, dat de soorten divergeren. Zo hebben we de rassen der mensen door horizontale evolutie. Drs. Zinkstok heeft in zijn werk met de fossielen teveel evolutie gezien om haar te loochenen. Behalve wat de mens aangaat!

En daar schuilt nu juist de moeilijkheid voor de bioloog!

Het blijkt: de theoloog kan de geologische moeilijkheden best van zich afzetten; de geoloog moet wel voor de geologische feiten bukken, maar veegt de moeilijkheden van de bioloog van tafel; de bioloog heeft ze echter levensgroot voor zich.

Wel zeer hard is de uitspraak van Ds. Visée dan ook: dan maar een kerk zonder mannen der natuurwetenschappen, die zo denken. Daar hebben we m.n. Galilei toch weer op het schavot. Ondanks alle beroep om niet te verketteren door Drs. Zinkstok. Bewijs genoeg, hoe scherp hier de tegenstellingen zijn.

Is er een uitweg? Ik meen van wel. En dan ga ik uit van een woord van de theoloog-inleider. „Het verhaal van Gen. 1 en 2 dateert in zijn huidige vorm van een tijdstip, waarop de menselijke cultuur reeds tot een bepaald punt was voortgeschreden”. En het scheppingsverslag is be-

slit niet „notulair”. Welnu, we kunnen in plaats van „reeds” ook zeggen: „nog maar” voortgeschreden. De mens met geen andere waarnemingsmogelijkheden dan zijn eigen zintuigen had noodzakelijk een veel beperkter horizon dan wij. Hij leefde op de aarde, wij kijken er „diep” in. Het verhaal is gesteld in woorden (en dus in ideeën!) van die oude cultuur. Het kon dan ook niet het vergezicht openen, dat wij in gehoorzaamheid aan het cultuurmandaat moeizaam moesten veroveren. Dat hoefde ook niet. Het verhaal gaf zo genoeg. Het gaf de mogelijkheid tot religieus inzicht en zicht op de schepping.

Ik heb het beeld vaker gebruikt: als een moeder een klein kind vertelt van de komst van een baby, dan zegt ze, dat de Here uit de hemel dat kindje geeft. Daar heeft de kleine luisteraar genoeg aan om het feit in zijn juiste verband te zien. Maar tegen een puber moet je meer zeggen. Door zijn ontwikkeling heeft hij de mogelijkheid om andere facetten te begrijpen. En wanneer een opgroeiend jongmens de voorrechten van zijn wijdere horizon niet zou willen aanvaarden, en als hij dan maar vasthield: maar Moeder zei toch: „van de Here uit de hemel”, dan kwam hij in vreemde perikelen. De wijdere horizon zal hem de waarheid en werkelijkheid van Moeders inlichting te meer doen beseffen. En hij weet ook de beperktheid er van.

Zo moeten we m.i. ook met Genesis doen. Het voorrecht van onze wijdere horizon dankbaar gebruiken. Dan zien we, hoe deze openbaring ons alle religieuze kennis geeft, die we nodig hebben. Maar dan zien we ook, dat het verhaal beperkt is. En dan moeten we het ook interpreteren naar de beperktheid van zijn cultuurmilieu. Gevolg is, dat we vrijer kunnen staan tegenover het verslag, als niet-notulair verslag! Broertje komt niet uit de hemel.

Wie de tijd kan vinden, moet zich de moeite eens getroosten om het verslag van het congres¹⁾ door te lezen. Hij zal mild worden in zijn oordeel.

A. P. Muys.

¹⁾ Geref. Schoolblad, 5e jaarg. no. 9 en 10 (sept./okt. '62). Wordt toegezonden ná storting of overschrijving van f 2,50 op gironummer 959221 admin. Geref. Schoolblad, Groningen.

Van de Canadese Geref. Kerken

I.

De lezers weten dat deze naam wordt gedragen door de Geref. Kerken in Canada, met welke onze kerken een goed geregelde, zogenaamde „correspondentie” onderhouden. Het zijn die kerken, die na de laatste wereldoorlog in 't wijd uitgestrekte en dun bevolkte Canada zijn gesticht door die emigranten oftewel landverhuizers, zoals men vijftig jaar geleden zei, die voorheen behoorden tot een vrijgemaakte kerk in Nederland. Ze zijn nog jong in het nieuwe vaderland. Toch groeit er reeds een geslacht op dat Nederland niet gekend heeft.

Op dit moment zijn de voorgangers of dienaren des Woords van deze kerken, nog predikanten die allen op één na ook predikant zijn geweest in Nederland. De éne uitzondering op deze regel is ds. H. Krabben-dam, die in de gemeente te Ottawa staat. Hij is na zijn kandidaats-examen in de theologie te Kampen, naar de Verenigde Staten vertrokken om aan het Westminster Seminary te Philadelphia, Pennsylvania, zijn studies voort te zetten. Daarna heeft hij in Canada zijn eerste gemeente gekregen.

De laatste generale synode van deze ker-

ken is bijeengewest in Hamilton, Ontario, in de maand oktober laatstleden.

Hoewel de *acta* van deze generale synode nog niet verschenen zijn, natuurlijk, willen wij onze lezers enkele dingen meedelen uit het ter synode behandelde. Wij beperken ons tot 'n **viertal** belangrijke zaken. Dit zijn ten eerste: hetgeen besproken en besloten is met betrekking tot een eigen **opleiding** tot de dienst des Woords, ten tweede hetgeen over contacten met andere kerken op het noord-amerikaanse continent, besloten is, met name over contacten met de Orthodox Presbyteriaanse Kerk in de Ver. Staten en met de Christian Ref. Church, welke laatste haar oorsprong en centrum ook heeft in de Ver. Staten. Ten derde over de nieuwe engelse psalmbundel en ten vierde over een „vast kerkelijk adres” voor de kerken in Canada.

Een en ander kunnen wij schrijven omdat ds. L. Selles van Chatam, Ontario, in het Ger. Gezinsblad en ds. G. van Dooren van Burlington, Ontario, in het Canadian Ref. Magazine over deze zaken hebben geschreven.

En wat de nieuwe psalmbundel betreft, door de goede zorgen van een hooggeachte broeder, hebben we een exemplaar daarvan in ons bezit.

Eigen opleiding.

De synode heeft zich uitvoerig met deze zaak beziggehouden. Het voornaamste voorstel in deze, kwam van de regionale synode, dat is de particuliere synode van het oostelijk deel van Canada. Dit voorstel hield in, dat de synode zou uitspreken niet alleen de roeping tot een eigen opleiding te erkennen, maar dat de synode blijk zou geven, dat zij deze roeping ernstig neemt door nú al enkele predikanten als docenten aan te wijzen.

Ds. Van Dooren schrijft over drie mogelijkheden in het kort. Wij laten hier letterlijk volgen wat hij heeft geschreven.

„Een eerste mogelijkheid werd uitgestippeld als volgt: laat de synode twee „full-time” professoren benoemen, die het leeuwen-aandeel van de opleiding voor hun rekening nemen. „Full-time”, deze mannen zullen dus geheel voor dit werk moeten worden afgezonderd. Daarbij (omdat een getal van twee eigenlijk verre van voldoende is) zullen deze twee hoogleraren moeten worden bijgestaan door vier „lectoren”, die een bepaald onderdeel van het onderwijs voor hun rekening nemen. Deze laatsten blijven predikant in hun gemeenten, maar geven zich part-time voor de opleiding. Onkosten hiervan (en daarin dan natuurlijk inbegrepen allerlei andere onkosten b.v. voor een gebouw, bibliotheek etc.) worden door deputaten geschat op ongeveer \$ 26.000.— per jaar.”

„De tweede mogelijkheid”, aldus ds. Van Dooren, „is dat, in plaats van full-time hoogleraren een aantal predikanten wordt benoemd tot docent, elk van hen daarbij slechts één onderdeel van het gehele onderwijs voor hun rekening nemende. Deze predikanten blijven daarbij predikanten. Het is bij-werk voor hen, ook al vraagt het zoveel inspanning en tijd en kosten (boeken). Deze docenten geven dan hun colleges aan de studenten, waarbij, in verband met de plaats waar docenten wonen, moet bekeken worden hoe een en ander georganiseerd moet en kan worden. Dit plan komt op pl.m. \$ 16.400.— per jaar.”

„Een derde mogelijkheid (en het deputaten-rapport geeft daarover zeer interessante beschouwingen) is een heel andere aanpak van het onderwijs. Een andere methode, waarbij de zelfwerkzaamheid van de studenten meer wordt gestimuleerd, waarbij voorts de docenten van tevoren dictaten klaar maken, die tegelijk aan hun collega's moeten gezonden worden, zodat onderlinge controle en gezamenlijke bezinning mogelijk is...” „Volstaan moge worden met de opmerking, dat deze opzet de kerken op ruim \$ 12.000.— per jaar zou komen.”

Voorts haalt de schrijver uit de discussie over deze materie ter synode gevoerd, naar voren, dat als fundamentele gedachte voor de opleiding moet worden gezien, dat een schriftgetrouwe, gereformeerde opleiding heel hard nodig is; dat het zover moet komen dat aanstaande predikanten direct na de High School (dat is de middelbare school) gereformeerd opgeleid worden en niet eerst „vergiftigd” worden aan een of ander college, waar Schriftkritiek aan de orde van de dag is en het denken niet gebonden wordt geacht aan enige confessie.

Als tweede punt uit de discussie ter synode noemde hij het oude adagium van de opleiding: „voor de kerk door de kerk”. Al werd tevens opgemerkt, dat zulk een opleiding ook zou moeten worden opengesteld voor jonge mannen uit andere kring, die een schriftgetrouwe opleiding zoeken.

Besloten werd door de synode de mogelijkheid tot opleiding te openen door een aantal predikanten tot docenten te benoemen, met dien verstande dat zij in hun ambtelijke dienst kunnen blijven, maar daarnaast tijd en kracht geven voor de opleiding van studenten. Hun taak zal dan

voornamelijk bestaan in het geven van studie-leiding. Voorts werd besloten een viertal curatoren te benoemen, om, in overleg met de docenten, de opleiding op te zetten. Voor de toelating tot de opleiding is naast een goed getuigenis van de kerkeraad 3 jaar universiteit vereist, in welke drie jaren advies over de te volgen leer-gang aan de universiteit, door curatoren zal worden gegeven, zodat deze drie jaren tegelijk een propaedeuse kunnen vormen voor de theologische studie. Dit laatste schreef ds. L. Selles in het Ger. Gezinsblad van 17 november j.l.

Men ziet dat de synode uit de drie door ds. Van Dooren omschreven mogelijkheden, de laatste heeft gekozen. En dat men direct in zee wil gaan op deze wijze. Wij willen de „zeevaarders”, van deze zijde van de Atlantische Oceaan gaarne een goede vaart wensen.

Contact met andere kerken.

We geven inzake dit punt het woord aan ds. Van Dooren. Hij schreef:

„Daar is het voorstel van de kerken uit het Oosten om contact op te nemen met de Orthodox Presbyterian Church in de U.S.A.

De hoofdlijn van dit voorstel is de volgende: in deze kerkgroep hebben wij te maken met een vrucht van de strijd tegen de Woord-verlating in de Amerikaanse Presbyterian Church. Een dertig jaar geleden is die strijd opengebarsten in een conflict, en sindsdien bestaan deze kerken die zichzelf zien als de wettige en schriftuurlijke voortzetting van de aloude Presbyterian Church uit de Reformatie-tijd. Een Schriftgetrouwe kerk dus, aldus de voorstellers, die niet anders wil dan zich aan te stellen naar het Woord van God.

Echter — deze kerk heeft een andere be-

lijdenis en kerkenordening dan onze kerken. De belijdenis wordt gevormd door de Westminster Confession en de Westminster Larger Catechism. En de kerkenordening geeft een andere opbouw van het samenleven der kerken te zien dan gegeven wordt in de Dordtse kerkenordening.

In het voorstel komt daarom naar voren, enerzijds, dat ondanks deze verschillen in de officiële papieren er toch wel sprake kan zijn van enigheid des geloofs. Maar ook anderzijds dat het zeker nodig zal zijn om over die verschillen te praten, en daardoor vast te stellen of inderdaad die geloofs-gemeenschap aanwezig is, en de bereidheid over en weer om elkaar binnen die gemeenschap te erkennen.

Uiteraard bracht dit voorstel de tongen in beweging. Terwijl enerzijds de in het voorstel naar voren gebrachte overweging dat hier een schriftgetrouwe gemeenschap van gelovigen is werd onderstreept, werd anderzijds de vraag gesteld, of het op de weg der kerken ligt, om met zulk een kerk in het buitenland contact te zoeken, en zo ja, hoe dan wel dit contact moet worden gelegd, en wat daarbij aan de orde gesteld moet worden en op welke wijze. Moeten de verschillen in de belijdenisgeschriften voluit besproken worden, en als vervolg daarop, kerkelijke uitspraken gedaan worden b.v. over die zaken in de Westminster Standards, waarin anders gesproken wordt over Verbond, Geloof, Kerk e.d. dan in de Drie Formulieren? Tegen dit laatste werd ernstig gewaarschuwd, omdat de kerken dan ongewild zouden komen tot allerlei confessionele uitspraken”.

Hoe het met deze belangrijke zaak gegaan is hopen we de volgende keer aan onze lezers door te geven. Tot zolang geduld als 't u blijft.

J. Meester.

Moederzorg

Een van de belangrijkste taken van de kerk is het oefenen van de tucht.

Als dat woord tucht wordt genoemd zal er wel zelden bij iemand het besef van iets moois, iets teers opkomen. Het woord wekt over het algemeen niet de voorstelling op van liefdebeton.

Hoe zou dat toch komen?

Want naar haar eigen aard is kerkelijke tucht niets anders, niets minder dan een openbaring van de puurste liefde.

De kerk is immers naar Gods orde een moeder. Door haar dienst brengt God zijn kinderen ter wereld en wil Hij ze laten verzorgen van de wieg tot het graf. De kerk, zo zegt Calvijn, is de moeder die de gelovigen ontvangt in haar schoot, baart, voedt aan haar borsten en voorts onder haar hoede en leiding neemt totdat zij, na het sterfelijke vlees afgelegd te hebben, aan de engelen gelijk zijn.

Omdat de kerk moeder der gelovigen is moet zij met de uiterste zorg, met zelfverloochenende liefde, met een vaste wil om te helpen die alle moeilijkheden overwint, voor Gods kinderen, dat is: voor haar „leden” zorgen. In de belijdenis staat dat de goede oefening van de kerkelijke tucht een wezenskenmerk der kerk is. En die goede oefening is vóór alles de liefdevolle oefening daarvan. Dat wil zeggen: een tucht-oefening, die het er om te doen is te helpen, die geheel en al gedragen wordt door het geloof in Gods almachtige, vergevende genade, die van het begin tot eind beheerst wordt door de liefde in Christus, die voor geen moeite, geen kruis, geen zelfverloochening terugschrikt om de dwalende broeder te redden.

Een zwak beeld van echte kerkelijke tucht is het worstelen van een moeder om en met haar kind dat de wereld inging en dreigt verloren te gaan. Zo'n moeder bidt, pleit, werkt, worstelt, lokt. Heel haar optreden draagt het kenmerk van een zichzelf wegcijferende liefde. Ze zal alles, zelfs haar leven willen geven als haar kind maar gered wordt.

Toen ik over de kerkelijke tucht nadacht in verband met het schrijven van dit artikel-tje schoten mij drie dingen te binnen.

Het eerste was een woord van een ouderling. Die zei eens: dominee als wij noodzaak zijn tucht te oefenen over een broeder die de verkeerde weg op gaat en we bidden niet dag in dag uit voor het behoud van die broeder, dan staan we met onze tucht-oefening niet recht tegenover de HERE en ook niet tegenover die broeder. En dan mogen we niet rekenen op de zegen des HEREN over ons tucht oefenen.

Het tweede was de volgende gebeurtenis. Er was eens een lid van een kerk die zich ernstig had misgaan. Hij was ook een lastige, een vervelende kerel. Een ouderling kreeg van de wijkraad opdracht die broeder te bezoeken en te vermanen. Een week later kwam de wijkraad weer bij elkaar. De zaak was dringend. Toen de ouderling werd gevraagd zijn bevindingen mee te delen zei hij: Broeders, ik ben naar deze broeder toegegaan. Ik stond al voor de deur van zijn huis. Maar ik merkte dat in mijn hart wrevel en bitterheid leefde ten opzichte van hem. Ik beseftte: zó kan ik niet zeggen en doen wat Christus bij hem wil gezegd en gedaan hebben: Ik ben toen beschaamd weggegaan. Geeft mij de tijd opdat ik op dit punt met Christus en die broeder in het reine kom. Dan zal ik die broeder gaan bezoeken.

De wijkraad keurde het gedrag van deze broeder van harte goed. En ging met zijn voorstel con amore accoord.

Het derde waar ik aan dacht was iets dat ik van Mr Dr W. van den Bergh las. Toen de kerk van Voorthuizen onder zijn leiding „in doleantie” ging, wilden een aantal leden niet meegaan. De kerkeraad verzocht deze broeders vriendelijk op een vergadering van de kerkeraad te komen om met hen deze zaak te bespreken. Zij antwoordden een beetje hautain dat als de kerkeraad hun wat zeggen wilde hij maar bij hen moest komen! Van den Bergh zei toen niet: Deze lieden plegen de

verschrikkelijke zonde van ambtsverachting om daar dan met behulp van een paar „dussen” nog een paar zonden bij op te tellen. Neen, hij zei simpel: Jezus heeft gezegd dat men de 99 volgzaam schapen in de steek moet laten en het verlorene zoeken. En Van den Bergh ging naar deze broeders toe.

* * *

Waar het bij de tuchttoefening vóór alles op aankomt is dus dat ze geschiedt in brandende liefde voor de zondaar.

Als deze liefde er niet is, is ze zonder meer een demonisch bedrijf.

Het heeft mij steeds weer getroffen hoe sterk Calvijn dit accentueert. Hij veroordeelt met de scherpste woorden alle hardheid, bitterheid, scherpheid, grofheid die zich daarbij zo vaak openbaren. Zelfs als de kerk tot het uiterste moet gaan, zal ze met de uiterste zachtmoedigheid optreden. Met warmte citeert hij meermalen het woord dat Cyprinus van de geëxcommuniceerden sprak: „Ons geduld en onze toegevendheid en vriendelijkheid staan ter beschikking voor allen, die komen; ik wens dat allen in de kerk terugkomen. . . . ik vergeef alles, zie veel door de vingers. Door mijn ijver en begeerte om de broederschap bijeen te vergaderen, onderzoek ik ook wat tegen God misdreven is niet met een volkomen beoordeling; ik zondig bijna zelf door de zonden méér dan behoorlijk is te vergeven. . . .” We moeten, zo schreef Calvijn, luisteren naar het woord van Paulus „Houdt hen niet als vijanden, maar vermaan hen als broeders”. Indien deze gezindheid niet, zowel in 't bijzonder als in 't algemeen bewaard wordt, zo gaat hij verder, is er gevaar, dat we van de tucht weldra vervallen tot foltering”.

Hoe vaak werden — zelfs als het daarin nog niet eens tot officiële tuchttoefening gekomen is — in de kerk broeders gefolterd?

C. V.

BOEKBESPREKING

J. J. C. Marlet: **De psychiater en zijn praktijk**, uit de serie „Mens en Medemens”, uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.

Dit is een goed werkje om ons te oriënteren, zowel in de dagelijkse praktijk van de zenuwarts als in de geschiedenis van zijn vak en in de mogelijke toekomst ervan. Er is wel eens beweerd dat de wachtkamers van de zenuwartsen vollopen naarmate de kerken leeglopen. Het lijkt mij een onjuiste veralgemening, te meer daar meelevende kerkmensen ook niet immuun zijn voor zenuw- en zielsziekten, naar wij allen kunnen weten. Dokter Marlet geeft een brede en serieuze voorlichting over het werk van hem en zijn vele, in allerlei specialismen onderverdeelde collegae. Populaire gezegden wisselen af met zware diepzinnigheden, de stijl is nu eens te mager en dan weer te vet en doordat sommige hoofdstukken min of meer aparte opstellen zijn is in het ene nogal eens dezelfde gedachte te vinden als in het andere. Misschien had de schrijver het te druk in zijn praktijk om de stylistische feilen van zijn geesteskind na het speuren? Wat niet wegneemt dat het een goed leesbaar, eerlijk en overzichtelijk naslagwerkje is geworden.

Zendingskalender 1963 van de Gereformeerde kerken in Nederland.
Uitgave: Firma Kleefsman & van der Veen — Sappemeer.

Aan het verzoek deze kalender te bespreken voldoen we gaarne. Hij kan dienen om ons meelevende met de Zending gaande te houden. Het eigenlijke werk kan slechts door enkelen worden gedaan. Maar de gemeente moet meelevende en meebidden. Niemand weet hoe het daar precies mee staat en ik zal er geen oordeel over uitspreken. Maar als ik zie hoe moeilijk de gang van onze zendingsarbeid totnogtoe is geweest, dan vraag ik mij wel eens af: Kan dat ook daaraan liggen, dat de gemeente veel te weinig meebidde en meestrijdt met de arbeiders op het zendingsveld?

De kalender bestaat uit zes bladen (voor twee maanden elk), met op de voorkant een plaat en op de achterzijde verschillende bijdragen van schrijvers, die nauw bij de zendingsarbeid zijn betrokken. We kunnen zien: „Kerk-gangers na afloop van een dienst in Vlakfontein”. „De „Kerux” ligt voor een grote beurt aan de wal”. „Papoeavrouw in nog onbestuurd gebied tussen Oebroeb en Sterrengebergte”. „Van links naar rechts Nwané, Mbadu, Zondi,

Zitha, 4 Zuluhelpers in opleiding”. „Zondag in Boma” en „Een Papoea bij het bakken van sakokoeken”.

Als we die platen bekijken en de bijdragen lezen dan komt als vanzelf de gedachte op: Wat zal het moeilijk zijn om aan deze mensen, ten dele nog levend in het stenen tijdperk, het Evangelie bij te brengen. Wie zich aan die arbeid geeft mag zich er wel op voorbereiden z'n hele leven nodig te hebben om enigszins tot de harten van die vreemde volken door te dringen. En dan komt ook de vraag op of het wel goed is mannen en vrouwen daarheen te zenden, die vrijwel geen woord van de taal verstaan en maar zeer gebrekkig met zeden en gewoonten op de hoogte zijn. Het is dunkt mij wel nodig dat de „zendingsmensen” zich op deze en andere vragen nader bezinnen. Ik ben maar een leek op dit gebied, doch meen deze lekenvraag toch wel te mogen stellen.

Drie bijdragen betreffen de zendingsarbeid in Zuid-Afrika, de andere handelen over de zending in het algemeen en die op Nieuw-Guinea. We mogen de broeders en zusters, die daar nog (of weer) verblijven, wel bijzonder gedenken.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de verkoopprijs bedraagt f 1,25, waarvan f 0,25 voor de plaatselijke zendingskas.

H. J. Jager.

Pro Juventute. Oranje Kalender 1963. f 2,90 (plus f 0,30 voor toezending). Giro 517400 — Kalenderactie Pro Juventute. Postbus 7101, Amsterdam-Zuid II.

Aan de meesten van onze lezers zal deze kalender wel bekend zijn. Een bijzonderheid van deze uitgave is, dat hij in kleuren verschijnt. Alle leden van het Koninklijk Gezin komen op de mooie foto's voor. Wat het werk betreft, dat door de verkoop van deze kalender wordt gesteund, lees ik: „Pro Juventute probeert kinderen, die extra zorg behoeven, te helpen. Dit in samenwerking met de ouders en met eerbiediging van hun levensovertuiging”.

We zullen wel in de eerste plaats weldoen aan „de huisgenoten des geloofs”, maar zullen ook dit werk niet mogen vergeten.

H. J. Jager.

PERSSCHOUW

Vragen zonder antwoord

In „Belijden en Beleven” las ik een poos geleden het volgende artikeltje. Het had het hier boven afgedrukte opschrift. Schrijver is Ds G. van Andel te Rotterdam. Hier volgt het

Twee ervaringen van de laatste tijd.

Iemand vertelt op een vergadering van zijn bezoek aan een vreemd land. In dat land werken reeds tientallen jaren verschillende zendingsinstaties, vooral van Amerikaanse oorsprong.

Het werk van praktisch alle uitgezonden zendingen gaat op in „organisatie”; zij zitten in commissies, besturen, op bureaux en secretariaten, aan scholen en in ziekenhuizen. Maar hoe is het gesteld met de rechtstreekse verkondiging van het evangelie? De bezoeker is ook in inheemse dorpen geweest. Er zijn nog overblijfselen van eenmaal gestichte gemeenten. Maar er is soms in 30 jaar geen avondmaal meer gevierd. Slechts enkele hebben een inheemse predikant.

De toestanden zijn kerkelijk en maatschappelijk in één woord: erbarmelijk. Men vraagt van de zijde der instanties hulp van Nederland, voor. . . . de organisatie!

De andere ervaring, in eigen land, in eigen leven. Binnen 2 weken van 3 organisaties de uitnodiging om aan een lunch deel te nemen, waar men dan de gasten iets van eigen werk vertellen wil. Het is reeds zó duidelijk geworden, dat men dominees 's avonds niet meer bereiken kan, omdat zij vol zitten, dat men het nu maar overdag gaat proberen, onder het eten. De vraag is: waarméé zitten de dominees vol? Gaat men hun gemeenten, hun wijken in, dan zullen — hóe hard zij ook werken — de gevallen legio zijn, waar mensen in nood, dwalende schapen, hongerende zielen, hun herder niet te zien krijgen. In de grond der zaak hetzelfde verschijnsel als bovengenoemd: de „organisatie” van het leven heeft zo'n grote plaats, dat het leven van de gewone mens, van de afzonderlijke persoon, eraan tekort komt. Je kunt die twee natuurlijk niet helemaal als een tegenstelling zien en noemen. Je zoekt naar de formulering van het probleem. De arbeid in het groot verdringt de arbeid in het klein. Het werk „in het algemeen” laat geen tijd voor het werk naast de deur.

En wanneer wij - dat is bij ons allen wel zo - gevoelen, dat er iets niet klopt zoeken wij het in... meer organisatie; rare lui, die Amerikanen. Zij alléén?

Hier rijst voor ons allen een vraag, of onze

tijdsindeling wel deugt. Er zijn zoveel dingen vanzelfsprekend geworden, op het gebied van organisatie dan, dat andere vanzelfsprekende dingen niet meer kunnen. Ik hoor uit een gemeente, dat 3 dominees meelingen met het uitstapje van ouden-van-dagen. Dat wordt almeer een gewone zaak — de dominees, erbij, onze bejaarden vinden dat fijn. Maar ik hoor uit diezelfde gemeente, dat bejaarde broeders en zusters thuis vrijwel nooit bezoek krijgen; óók niet, als zij niet meer in de kerk kunnen komen. Tja - de jeugd gaat óók nog een dag uit, en de huisvrouwen een week, en de evangelisatie kampeert, en de verenigingen houden jaarvergadering; en dan nog naar de lunches, zie boven; en naar de kerstfeesten; en naar de sport-manifestaties, en naar de bazars-voor-een-goed-doel. 't Is maar een voorbeeld. 't Gaat mij heus niet alleen om de dominees. Maar waar is de rangorde in ons werken? Zodat de tijd verantwoord besteed wordt?

Hier rijst voorts de vraag, of wij de dingen wel goed aanpakken. D.w.z. zó, dat zij „van onderen op” komen. Wij beginnen, geloof ik, tegenwoordig teveel bij de organisatie, van bóvenaf; en wij laten die te weinig opkomen uit het gewone werk. Constateren wij niet te spoedig de noodzaak van een stichting, een bureau, een landelijk verband, een vaste kracht? Als iemand nu eens zei: ik heb geen tijd voor een functie daarin, want ik moet naar de mensen, de gezinnen — zou dat zo'n onzinnig geluid wezen? Laat ik weer een voorbeeld nemen uit eigen praktijk. Ik houd een wijkavond. Er zijn 120 mensen. Als ik rondkijk, zeg ik: vrijwel allen meelevende mensen in de kerk. Maar ik mis die-en-die, de broeder, die er wat bijhangt, de zuster, die zich niet gemakkelijk aansluit. Wie er wel zijn? Mijn 10 ouderlingen en ik. Wij hebben ons ook nogal wat ingespannen om deze avond te doen slagen. Als wij deze avond eens allen op stap waren gegaan in de wijk?

Dit zijn vragen die klèmmen.
Maar zijn het wel echte vragen?
Zijn het geen oratorische vragen?
Dat wil zeggen: vragen die het antwoord heel duidelijk in zich dragen.

C. V.

Door vertraging in de postertijen konden 2 vervolgartikelen van Prof. Veenhof niet worden opgenomen.

KERKNIEUWS

OVERDRACHT RECTORAAT
THEOLOGISCHE HOGESCHOOL —

6 dec. 1962.

Na het uitspreken van een rede over het thema De hedendaagse kritiek op de causaliteit bij Groen van Prinsterer als historicus, waarbij vooraf het overlijden van H.M. Koningin Wilhelmina werd herdacht en tenslotte werd gememoreerd, hoe bij de overleden Vorstin blijkens haar Mémoires en haar Bewind christelijke geschied-’beschouwing’ samen ging en samenhang met een staatkundig beleid, dat de leiding Gods kende en erkende, werd het overzicht der academische fata als volgt gegeven:

Zo viere wij anno Domini 1962 de diës dezer Hogeschool.

Gods leiding was goed en heilrijk tot heden toe, ook over ons, die in onderscheid met voormalige Rijksgenoten, naar wie onze gedachten juist nu uitgaan en voor wie onze gebeden blijven opgaan, in de bescherming van Harer Majesteits regering mochten blijven leven en werken.

Voor ons een rustig jaar, waarvan ik U de fata kort vermelden kan; uit de kring van deputaten-curatoren, deputaten-financieel, van hoogleraren, lectoren en studenten, van het overige personeel der Hogeschool zijn geen personalia hier te vermelden; wel een teken hoe rustig deze periode was! In dit jaar, begonnen op woensdag 6 dec., toen prof. H. J. Schilder het rectoraat overdroeg na het uitspreken van een rede over HET NABIJE WOORD — scheiding makend tussen Schoenberg en de Schriften inzake „Mozes en Aäron” en waarin de rector op 8 juni de cursus sloot met een toe-

NEEM DE TIJD ERAF

STICHTING „DE GEREFORMEERDE DAGKALENDER“

Een studie over het bijbelboek Prediker door J. van der Beek, in 2 delen Prijs f 2.50 per deel

Tegelijk besteld met de Geref. Scheurkalender of het dagboekje f 2.- per deel. Met eigen vertaling uit de grondtekst en complete concordantie. Een rijk bezit

STICHTING DE GEREFORMEERDE DAGKALENDER
POSTBUS 78 - ARNHEM

spraak; Geen concessie en de pro-rector op 28 sept. de cursus opende met een openbaar college over het thema Cursus en credo, werden 5 candidaats-examina afgelegd met goed gevolg en 4 propedeutische examina, drie met goed gevolg. Aan het begin van deze cursus werden nieuw ingeschreven voor de doctoraal-studie: 3 kandidaten in de theologie, voor het eerst werden 4 namen ingeschreven in het Album studiosorum. Het totaal aantal studenten voor de doctoraalstudie bedraagt thans 37, voor de propedeutische en kandidaatsstudie 44. Daar „door de prediking van het Evangelie, als hefboom, de wereldhistorie aan Gods raadsbesluit dienstbaar is” en daarin „voor de Hervorming het geheim van haar kracht” lag (Groen van Prinsterer), moge de vraag, of de gemeente genóegzaam arbeiden, dat er studenten in de theologie zijn (vgl. art. XIX K.O.), die gemeenten niet onberoerd laten. Ook daarin moet deze academie door de Kerken worden verzorgd! Door de Kerken, die op vele wijzen van hartelijke liefde en trouwe zorg voor de Hogeschool getuigden, als immer het meest spectaculair op de Schooldag, dit jaar 26 sept. gehouden, toen circa 8.000 bezoekers 7 gebouwen vulden en het Dames-comité ruim twee-en-twintigduizend gulden (f 22.104,85) als resultaat van zijn gestadige actie ten behoeve van de Bibliotheek aan kon bieden; zonder media van massa-communicatie en -beïnvloeding bouwde en bouwt de gemeenschap der heiligen hier een kostbaar ‚Dorp’ — het moge niet vergeten worden, al stimuleerde de ‚golf van goedgeefsheid’, die dezer dagen over ons volk sloeg ten bate van de bouw van een Dorp voor in-valide medeburgers ons om op kerkelijke wijze de ons geschonken mogelijkheden tot het uiterste te benutten — een kostbaar ‚Dorp’ is hier gebouwd tot de prediking van het Woord des geloofs, zodat de Bibliothecaris met assistentie van de heer Holtrust de nooddrift van docenten en studenten, voor wie de bibliotheek in feite in steeds grotere mate onontbeerlijk wordt, kon lenigen, alsook naar buiten toe in het profijt van onze boeken-schat kon doen delen.

Het bekleden der rectorale waardigheid

is mij niet zwaar gemaakt en het nauwe contact met de Pedel was mij een grote steun. Maar naar het besluit der curatoren draag ik deze waardigheid nu met vreugde aan U, **Cornelis Veenhof**, over. Moge de leiding Gods, waarvan wij in onderscheiden opzicht deze avond konden gewagen en die door het geloof te kennen is, ook in de geschiedenis der Hogeschool, U sterken tot Uw taak van leiding aan een academische gemeenschap, die door de Kerk bestaat en wordt verzorgd, maar ook voor de Kerk mag leven en werken in de vervulling van haar opdracht. Geve de Heere de Kerken Zijn zegen en zo ook de School der Kerken in het jaar van Uw rectoraat.

Kerknieuws

Tweetal te Kantens: J. W. Beekman te Arum en D. Berghuis te Grootegast.

Beroepen te Leiden: J. F. Heij te Drachten.

Intree. Na bevestigd te zijn door ds J. W. Beekman te Arum deed ds Ohmann, gekomen van Zuidbroek zijn intree in de Geref. Kerk van Hoek (Zld.). Ds Beekman preekte over Jer. 3 : 14, 15, ds Ohmann over 1 Cor. 4 : 1-5.

Ds C. A. Versluys is met vervroegd verlof van Nieuw-Guinea in Nederland teruggekeerd.

Ds M. K. Drost tot nu toe werkzaam in Tana Merah zal D.V. repatriëren in febr. 1963. Hij ontvangt „eervolle ontheffing” uit de missionaire dienst.

J. A. van der Velden. Ten gevolge op de publicatie van de examinering van br. J. A. van der Velden, welk examen plaats vond op de buitengewone classis-vergadering van de Classis Enschede op donderdag 29 november j.l., kan de kerkeraad van Enschede-Noord, refererende aan de circulaire gericht aan alle Geref. Kerken in mei van dit jaar en met grote dank voor de vele en grote collecten en giften die Enschede-Noord voor dat doel mocht ontvangen, thans hierbij aan de kerken berichten, dat **voor de opleiding** van br. Van der Velden geen collecten meer behoeven te worden gehouden.

De met Enschede-Noord samenwerkende kerken zullen zeer binnenkort nadere mededelingen ontvangen over de terugkeer van Ds. Drost naar Nederland en de voortzetting van de zendingsarbeid in West-Nieuw-Guinea, waar de Heere nog een geopende deur geeft.

Het Zendingswerk van Kampen. Ter voorkoming van misverstand en om zekere geruchten af te snijden, deelt de Kerkeraad van Kampen, in overleg met zijn zendingen, mede, dat de Zendingsdeputaten van „Die Gereformeerde Kerk” in S.A. hebben meegedeeld, dat de Kerk van Kampen haar zendingsactiviteit in Natal in volledige vrijheid kan uitoefenen en dat slechts de oorspronkelijke overeenkomst met „Die Gereformeerde Kerk” van Pietermaritzburg voor haar van kracht blijft, zonder enige nadere verklaring of uitbreiding ten aanzien van een eventueel toekomstig kerkverband.

ADRESSEN:

Maastricht: Contact-adres militairen, Old Hickoryplein 98 B, Maastricht. Tel. 04400-27639.

KORTE NOTULEN

van de vergadering van de deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool te Kampen op 6 december 1962 in het gebouw van die School.

- art. 1. Alle curatoren waren aanwezig. Van de hoogleraren hadden de professoren dr H. J. Jager, C. Veenhof en H. J. Schilder bericht van verhindering gezonden en waren de overigen aanwezig.
- art. 2. Na behoorlijke opening der vergadering sprak de president, in aansluiting aan het uit Jesaja 40 gelezen woord „Alle vlees is als gras” — een enkel woord met betrekking tot het overlijden van H.K.H. Wilhelmina, Prinses der Nederlanden. Hij memoreert dat onder Haar regering Gods zorg over Zijn Kerken was en dat deze Kerken van de zijde van H.M. Wilhelmina's regering generlei verhindering in de weg was gelegd.
- art. 3. De notulen van de vergadering van 20 september 1962 werden na lezing vastgesteld.
- art. 4. Het advies, dat aan de senaat der hoogleraren gevraagd werd met betrekking tot een vertrouwelijke brief van de P.S.,

Drente 1962 (zie Korte Notulen van 20.9. 1962 sub 3 e) is wel gereed, maar zo uitvoerig geworden dat vermenigvuldiging en toezending vóór bespreking gewenst te achten is.

Alzo werd besloten.

- art. 5. Ingekomen:
  - a. een ondertrouw-bericht dat reeds beantwoord werd.
  - b. een brief van de penningmeesteresse van het dames-comité voor de bibliotheek berichtende, dat f 22.500.— werd overgemaakt waarvan met dankbaarheid kennis genomen.
  - c. brieven van de classes Amsterdam, Axel en Middelburg met betrekking tot de in art. 4 genoemde zaak.
  - d. een xemplaar van „De Wachter”.
- art. 6. Ds J. Hetinga rapporteert mede namens ds W. Vreugdenhil over het accountantsrapport 1961. Hieruit zij vermeld de lof, die uitgesproken werd voor de vele, belangeloos verrichte arbeid van de correspondenten der Hogeschool. Helaas blijken sommige kerken achter te blijven in het aantal verwachte collecten. Verheugend is, dat ook enige kerken meer collecten inzonden dan verwacht werd, en dat door Gods goede gunst in de financiële behoeften der Hogeschool kon worden voorzien. Enige geringe zaken uit dit rapport zullen nog met de deputaten-financiël worden besproken.
- art. 7. Te 15.45 kwamen de deputaten-financiël ter vergadering.
- art. 8. Gelezen werden de notulen van de vergadering met deputaten-financiël op 6 december 1961. Ds. J. Hetinga en br. A. Haitsma melden schriftelijk, dat de boeken van de bibliothecaris over 1960/61 bij controle in orde bleken. De bibliothecaris ontvangt voor deze periode decharge van zijn beheer. Ds H. Veltman en br. T. Sikma zullen deze boeken over 1961/62 controleren.
- art. 9. Na bespreking van het accountantsrapport over 1961 werd aan deputaten-financiël met dank voor hun arbeid voorlopig décharge verleend.
- art. 10. Deputaten-financiël leggen de begroting 1963 ter tafel. Op voorstel dezer deputaten worden de honoraria van de hoogleraren en lectoren verhoogd. Evenzo zal op de pensioen-uitkeringen van de weduwen van de ontslagen hoogleraren een tijdelijke toelage worden gegeven. Mee tengevolge van deze besluiten toont de begroting een tekort van f 13.500.—. Teneinde dit tekort op te heffen dient de bijdrage per ziel van f 1.55 op f 1.63 te worden gebracht.
- art. 11. De president schorst de vergadering om gelegenheid te verkrijgen voor een vergadering van het „Grijdanus-Kruithoffonds”.
- art. 12. De vergadering werd heropend. Ds W. Vreugdenhil vraagt aandacht voor de verzorging van de bibliotheek. De president en de curatoren ds J. Meester en ds W. Vreugdenhil zullen deze zaak voor de volgende vergadering voorbereiden.
- art. 13. Lezing en vaststelling van de Korte Notulen.
- art. 14. Sluiting der vergadering na dankzegging aan de HEERE bij monde van ds H. Veltman.

Voor de curatoren:

J. van Bruggen, Assessor.

VAN HIER EN GINDS

Diakonaal jaar

Na Utrecht, Rotterdam en Haarlem gaat ook protestants Den Haag met een diakonaal jaar voor meisjes beginnen. Een interkerkelijke commissie zal aan jonge meisjes de mogelijkheid bieden zich gedurende een jaar beschikbaar te stellen voor hulp aan de naaste in ziekenhuizen, verpleeginrichtingen, bejaardentehuizen, sanatoria enz.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij